

3

LIETUVOS TSR BAUDŽIAMOJO KODEKSO 143, 144
ir 145 STRAIPSNIŲ

K O M E N T A R A S

(iš "Lietuvos TSR Baudžiamojo kodekso komentaro",
Vilnius, - 1974 m.)

143 straipsnis. ĮSTATYMU DĖL BAŽNYČIOS ATSKYRIMO NUO VALSTYBĖS
IR MOKYKLOS - NUO BAŽNYČIOS PAŽEIDIMAS
PAŽEIDIMAS ĮSTATYMU DĖL BAŽNYČIOS ATSKYRIMO NUO VALSTYBĖS IR MOKYK-
LOS - NUO BAŽNYČIOS —

BAUDŽIAMAS LAISVĖS ATĖMIMU IKI VIENERIŲ METŲ,
ARBA PATAISOS DARBAIS TAM PACIAM LAIKUI, ARBA
BAUDA IKI VIENO ŠIMTO RUBLIŲ.

TA PATI VEIKA, PADARYTA ASMENS, ANKSČIAU TEISTO UŽ ĮSTATYMU DĖL
BAŽNYČIOS ATSKYRIMO NUO VALSTYBĖS IR MOKYKLOS - NUO BAŽNYČIOS PAŽEI-
DIMA, TAIP PAT ORGANIZACINĖ VEIKLA, KURIA SIEKIAMA PADARYTI ŠIĄ
VEIKĄ, -

BAUDŽIAMA LAISVĖS ATĖMIMU IKI TREJŲ METŲ.

1. TSRS Konstitucijos 124 str. ir Lietuvos TSR Konstitucijos 96str.
nurodoma, kad piliečių sąžinės laisvei užtikrinti bažnyčia atskirta
nuo valstybės ir mokykla nuo bažnyčios.

2. Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumas 1966 m. gegu-
žės 12 d. nutarimu "Dėl Lietuvos TSR Baudžiamojo kodekso 143 straip-
snio taikymo" išaiškino, kad įstatymų apie bažnyčios atskyrimą nuo
valstybės ir mokyklos nuo bažnyčios pažeidimu, užtraukiančiu baudžia-
mąją atsakomybę pagal BK 143 str., suprantama:

a) priverstinis rinkliavų ir apmokestinimo ėmimas religinių orga-
nizacijų ir kulto tarnų naudai.

Priverstinių rinkliavų ir apmokestinimo ėmimu reikia suprasti au-
kų iš tikinčiųjų ėmimą, pavartojant prievartą bet kokia forma, tiek
fizine, tiek psichine.

Rinkliavų ir apmokestinimo dalyku gali būti bet kokios materiali-
nės vertybės.

b) kreipimusi, laiškų, lapelių ir kitokių dokumentų, raginančių
nevykdyti įstatymų apie religinius kultus, gaminimas, turint tikslą
juos masiškai platinti, arba masinis jų platinimas.

Dokumentų gaminimas - tai jų tekstų ruošimas ir redagavimas, doku-
mentų dauginimas rankraštiniu, mašinraščiu, tipografiniu bei kitais
būdais. Dokumentai gali būti platinami, juos išsiuntinėjant paštu,
išklijuojant, perduodant iš rankų į rankas ir pan.

Nusikaltimas laikomas baigtu, atlikus nurodytus veiksmus, nepri-
klausomai nuo to, ar dėl dokumentų gaminimo ir jų masinio platinimo
buvo pažeisti įstatymai apie religinius kultus, ar ne;

c) apgaulės veiksmų, turinčių tikslą kurstyti gyventojų masėse
religinius prietarus, atlikimas.

Apgaulės veiksmai - tai įvairūs inscenizavimai su "stebuklingo-
mis" ikonomis (pavyzdžiui, ašaros iš dievo motinos ikonos akių),

"stebukkingi" išgijimai kapinėse arba prie "šventųjų" relikvijų, sektantų grupės vadovo organizavimas per savo pagalbininkus "pascuolio pabaigos pranašysčių" ir pan.

Nusikaltimo sudėčiai būtinas specialus šių veiksmų tikslas: religinių prietarų kurstymas gyventojų masėse.

Ivairių gaudų skleidimo organizavimas, siekiant kurstyti gyventojų masėse religinius prietarus, baudžiamas pagal komentuojamąjį straipsnį;

d) religinių susirinkimų, eitynių ir kitų apeigų, pažeidžiančių viešąją tvarką, organizavimas ir vykdymas.

Prie šių veiksmų priklauso organizavimas ir vykdymas kulto apeigų viešose vietose, pažeidžiant šioms vietoms nustatytas elgesio taisykles (pvz., įvairių religinių apeigų vykdymas parkuose, skveruose ir kitose masinio darbo žmonių poilsio vietose, miestų, gyvenviečių gatvėse; kaimuose, valstybinėse, kooperatinėse, visuomeninėse įstaigose, įmonėse, organizacijose), kolektyvinis religinių psalmių, giesmių giedojimas traukiniuose, autobusuose, stotyse ir pan., religinės eisenos, pažeidžiančios judėjimą gatvėse;

e) nepilnamečių religinio mokymo užsiėmimų organizavimas ir sistemingas vykdymas, pažeidžiant įstatymų nustatytas taisykles.

Įstatymu nustatytų taisyklių pažeidimu reikia suprasti nepilnamečių religinį mokymą bet kokia forma (pvz., religinių organizacijų ir kulto tarnų organizavimas specialių mokyklų, ratelių, grupių, sistemingas vaikų susirinkimų religinio mokymo klausimais rengimas, religinio mokymo užsiėmimai, kuriuos vykdo tėvai ne tik su savo vaikais, bet ir su kitais tikinčiųjų vaikais), išskyrus religinį vaikų mokymą, kuriuo užsiima jų tėvai. Religinis mokymas valstybinėse ir visuomeninėse mokymo įstaigose baudžiamas pagal komentuojamąjį straipsnį;

f) atsisakymas priimti piliečius į darbą arba į mokymo įstaigą, atleidimas iš darbo arba pašalinimas iš mokymo įstaigos, atėmimas iš piliečių įstatymu nustatytų lengvatų ir pirmenybių, taip pat kitokie esminiai piliečių teisių apribojimai, daromi priklausomai nuo jų pažiūros į religiją.

Baudžiamąją atsakomybę pagal BK 143 str. užtraukia bet kokio esminiai piliečių teisių apribojimai, daromi priklausomai nuo pažiūros į religiją. Nusikaltimo sudėtis bus tik tada, jei yra priežastinis ryšys tarp teisių apribojimo ir pažiūros į religiją.

Religinių apeigų atlikimas ligoninėje nėra draudžiamas, jeigu tai prašo mirštantysis arba sunkiai sergąs asmuo ir jeigu tai atliekama izoliuotoje patalpoje. Nėra draudžiamos religinės apeigos kapinėse.

3. Komentuojamos veikos gali būti padaromos tik tiesiogine tyčia.

4. Nusikaltimo subjektu gali būti tiek kulto tarnai, tiek kiti asmenys.

144 straipsnis. KĖSINIMASIS Į PILIEČIŲ ASMENYBĘ IR TEISES, DANGSTANTIS RELIGINIŲ APEIGŲ ATLIKINĖJIMU

ORGANIZAVIMAS GRUPĖS, KURIOS VEIKLA, VYKDOMA, DANGSTANTIS TIKĖJIMO ŠKELBIMU AR RELIGINIŲ APEIGŲ ATLIKINĖJIMU, YRA SUSIJUSI SU DARYMU ŽALOS PILIEČIŲ SVEIKATAI AR SU KITOKIŲ KĖSINIMUSI Į PILIEČIŲ ASMENYBĘ AR TEISES ARBA SU SKATINIMU PILIEČIŲ ATSISAKYTI NUO VALSTYBINĖS VEIKLOS AR PILIETINIŲ PAREIGŲ VYKDOMO, TAIP PAT VADOVAVIMAS TOKIAI GRUPEI -

BAUDŽIAMAI LAISVĖS ATĖMIMU IKI PENKERIŲ METŲ ARBA NUTRĖMIMU TAM PAČIAM LAIKUI SU TURTO KONFISKAVIMU AR BE KONFISKAVIMO.

AKTYVUS DALYVAVIMAS ŠIO STRAIPSNIO PIRMOJE DALYJE NURODYTOS GRUPĖS VEIKLOJE, TAIP PAT SISTEMINGA PROPAGANDA, KURIA SIEKIAMA, KAD BŪTŲ DAROMOS NURODYTOS JOJE VEIKOS, -

BAUDŽIAMAI LAISVĖS ATĖMIMU IKI TREJŲ METŲ, ARBA NUTRĖMIMU TAM PAČIAM LAIKUI, ARBA PATAISOS DARBAIS IKI VIENERIŲ METŲ.

JEIGU ŠIO STRAIPSNIO ANTROJOJE DALYJE NURODYTOS VEIKOS IR JAS PADARĘ ASMENYS NĖRA LABAI PAVOJINGI VISUOMENEI, JIEMS GALI BŪTI TAIKOMOS VISUOMENINIO POVEIKIO PRIEMONĖS.

1. Komentuojamojo straipsnio numatytos grupės specifiniai bruožai yra: pirma, jos veikla susijusi su kėsanimusi į piliečių asmenybę ir teises, antra, tai ne bet kokia jos veikla, o tik tokia, kuri vykdoma, dangstantis tikėjimo skelbimu ar religinių apeigų atlikimu. Iš tikrųjų šiais požymiais dažniausiai apibūdinami atskiri sektų narių susivienijimai, kurių veikla yra antivisumuomeninė ir žvėriško pobūdžio, tai - penkiasdešimtininkai, jehovistai ir kt.

2. Grupės organizavimas - tai vieno ar kelių asmenų veiksmai, kuriais sudaroma grupė (narių įtraukimas, jų susivienijimas, vidinės organizacijos struktūros sudarymas ir pan.), kurios veikla susijusi su žalos piliečių sveikatai darymu ar su kitokiu kėsanimusi į piliečių asmenybę ar teises arba su piliečių skatinimu atsisakyti visuomeninės veiklos ar pilietinių pareigų vykdymo.

3. Žala piliečių sveikatai gali būti daroma, atliekant religines apeigas antisanitarinėmis sąlygomis, draudimu naudotis medicinine pagalba, mokymu aukotis, kankintis ir t.t.

4. Kitokiu kėsanimusi į piliečių asmenybę ar teises reikia suprasti šmeižimą, įžeidimą, neteisėtą laisvės atėmimą, draudimą lankyti mokyklą, skaityti knygas, kliudymą dalyvauti rinkimuose ir pan.

5. Skatinimas piliečių atsisakyti nuo visuomeninės veiklos ar pilietinių pareigų vykdymo gali pasireikšti skatinimu piliečių atsisakyti stoti į visuomeninės organizacijas ir būti jų nariais, lankyti susirinkimus, vykdyti visuomeninius pavedimus, tarnauti Tarybinėje Armijoje, laikytis tarybinių įstatymų ir pan.

6. Komentuojamo straipsnio 2 d. nustato atsakomybę asmenims už aktyvų dalyvavimą religinės grupės veikloje, taip pat už sistemingą propagandą, kuria siekiama, kad būtų daromos komentuojamojo straipsnio 1 d. nurodytos veikos.

7. Aktyvus dalyvavimas grupės veikloje gali pasireikšti aktyviais veiksmais, padedančiais kėsintis į piliečių asmenybę ar piliečių teises (ruošimas grupės narių susirinkimų, aktyvus dalyvavimas juose, skatinimas atsisakyti pilietinių pareigų, nepilnamečių įtraukimas į grupės veiklą ir pan.).

8. Sisteminga propaganda, kuria siekiama, kad būtų daromos BK 144 str. 1 d. nurodytos veikos, yra veiksmai, kuriais siekiama, dangstantis tikėjimo skelbimu ar religinių apeigų atlikimu, skatinti grupės narius, taip pat kitus asmenis, nepriklausančius grupei, atsisakyti užsiimti visuomenine veikla ar vykdyti pilietines pareigas, taip pat - kuriais siekiama kėsintis į piliečių asmenybę ar teises.

9. Kėsinamasi į piliečių asmenybę ar teises, dangstantis religinių apeigų atlikimu, gali būti tik tiesiogine tyčia. Kaltininko santykis su atsiradusiomis visuomenei pavojingomis pasekmėmis (kūno sužalojimai, psichiniai sutrikimai ir pan.) gali pasireikšti netiesiogine tyčia ir neatsargumu.

10. Komentuojamojo straipsnio subjektu gali būti religinės grupės organizatorius, vadovas, aktyvus grupės dalyvis ir asmuo, sistemingai propaguojąs nurodytos grupės tikslus.

11. Asmenims, nurodytiems komentuojamojo straipsnio 2 d., gali būti taikomos visuomeninio poveikio priemonės, jeigu jų veikos ir jie patys nėra labai pavojingi visuomenei.

Religinės grupės organizatoriui ir vadovui visuomeninio poveikio priemonės netaikomos.

145 straipsnis. KLIUDYMAS ATLIKTI RELIGINES APEIGAS

KLIUDYMAS ATLIKTI RELIGINES APEIGAS, KIEK JOS NEARDO VIEŠOSIOS TVARKOS IR NĖRA SUSIJUSIOS SU KĖSINIMUSI Į PILIEČIŲ TEISES, -

BAUDŽIAMA LAISVĖS ATĖMIMU IKI VIENERIŲ METŲ, ARBA PATAISOS DARBAIS TAM PAČIAM LAIKUI, ARBA BAUDA IKI VIENO ŠIMTO RUBLIŲ.

1. Kliudymas atlikti religines apeigas - tai tokia veika, kuri pašalina galimybę atlikti religines apeigas, atliekamas laikantis nustatytų įstatymo taisyklių (neteisėtas maldyklos uždarymas, religinių apeigų nutraukimas, uždraudimas melstis ir kt.)

2. Už kliudymą atlikti religines apeigas baudžiama pagal komentuojamąjį straipsnį tik tuo atveju, jeigu šios apeigos neardo viešosios tvarkos ir nėra susijusios su kėsinimusi į piliečių teises. Priešingu atveju kliudymas atlikti religines apeigas yra teisėtas veiksmas ir valdžios organų pareiga.

3. Jeigu kliudymas atlikti religines apeigas susijęs su kitais baudžiamaisiais veiksmais (smūgių sudavimu kulto tarnui, chuliganiški veiksmai religinių apeigų metu ir pan.), kaltininko veiksmus reikia kvalifikuoti papildomai ir pagal kitus BK straipsnius.

4. Komentuojamas nusikaltimas padaromas tik tiesiogine tyčia.

5. Nusikaltimo subjektais gali būti pareigūnai, visuomenės atstovai, taip pat piliečiai, sukakę 16 metų.

Pastaba: Komentaro pirmame puslapyje rašoma TSRS Konstitucijos 124 str. ir Lietuvos TSR Konstitucijos 96 str. pagal buvusias Konstitucijas iki 1977m. spalio 7d. Dabar naujose konstitucijose atitinkamai 52 ir 50 straipsniai.